

שמחה כמו לעמוד בתפלה מחוץ ד"ת, כזר כתבתי בתשובת שבת הלוי במק"א [ח"א סי' מ' א'] דזה בעוסק בלכרי נכור באופן ארעי ומקרי, בודאי גורם עונג לעזור ליחידים או לכלל הצבור, אבל להטיל על ת"מ טורח משא הצבור, גורם מצוה, דמי יכול ללכת בזה, וגם בלי כוונה גורם המעטת עבודה ה', והוא בדוק ומנוסה.

איברא ישנם מקרים שא"א לדחותם לגמרי, וגם מצוה גדולה לעזור וצפרט ע"ד הש"ס מו"ק ט' בא"א לקיים ע"י אחרים כידוע, אבל להתחזק במעוז התורה ועבודה המסורה, ובזמני תורה, וזמני תפלה, ואז יהי לו ס"ד שעי"ו, רלווי, עוז התורה גם חלק המעשה יתברך, ויש אמי ראיות מחז"ל ומהנהגות הדורות שקבלתי, אבל דרכי לקצר, רק ליסד ולהשריש.

והרני דוש"ת וטובו, ושלום אביו הגאון הצדיק ה' יאריך ימיו, מצפה לרחמי ה'.

ואני חתומי

הגאון הגדול

סימן רכו

ב"ה,

כבוד נכדי אהובי הרב הגאון שלם מאד בתו"ו כש"ת מהר"ר יוסף בנימין הלוי שליט"א, רב אלעד, ר"מ ביישיבתינו לא"י ט.

אחדשח"ט ושל"ת באהבה,

אשר שאלת כהלכה צענין סדר הלמודים של הקטנים שהגיעו לשנת למוד מקרא בגיל חמשה, כמבואר במשנתנו סופ"ה דלכות בן חמש למקרא, והיות כי כמה שנים כבר קיים פה עיה"ק ת"מ זיו התורה שחזרו לראשונות ללמוד עם הילדים כה"ת מצרעית עד הסוף בקדר אחד לא מדלגים מפרשה לפרשה לפי פרשיות השבוע כנהוג ברוב ת"ת, והם חוזרים על משנתם להיות הכל שגור צפיהם הדק היטב עם ציור תורה שבע"פ חז"ל השייכים לפסוקי קודש ואח"כ למוד משניות כל סדר מועד על הסדר תורה שבע"פ, והם מלחכים מאד בדרכם זה והנסיון והבחינות יעידו, ומשמיעים להם ג"כ בכל שבוע גם מעיקרי הפרשה.

ואתה שואל בשבילך להלכת חינוך ילדיך היקרים, ואח"כ שואל בשביל עיר אלעד שיקדת שם ת"ת אם להנהיג כמו עד עכשיו או לאחוז בדרך מוצלח הזה כי הנסיון יותר ממאה עדים, וצפרט אם נעשה הכל על טהרת הקודש וציראה קדומה.

ואומר אני עני אחרי התבוננות, כי דרך זה שנתחדש קצת בדורינו אם נעשה בהשגחה מעולה ע"י

ת"ח ויראי אלקים הוא דרך נכון ומוצח לכל הדעות, ואין בזה שום סתירה לדרכי רבותינו הגאונים והלדקים.

ואעשה לי רב בזה מרן החתם סופר זי"ע, אלא דאקדים לי דברי הרב הגרש"ו ז"ל בזה"ל ת"ת פרק א' סו"ס א', וז"ל, והיו אז (בימי המשנה הגמ' וראשונים) עוסקים ה' שנים בלימוד כל המקרא עם התנוקות פעמים רבות מאד ואח"כ ה' שנים בלימוד המשניות בע"פ, ואח"כ בתלמוד עם כל ההלכות והדינים ממקורם וכו' יעשה"ה.

ובכלל לימוד בן חמש למקרא, הי' כל התנ"ך דהיינו כ"ד כתבי קודש, ובוה חייב כל אז לשכור מלמד כאשר האריך בזה"ל ת"ת שם, וכ"ה בשו"ע יו"ד סי' רמ"ה, אלא שוב שם פרק א' סעיף ו' אחרי שהאריך בחיובי לימוד הרבים כי שם וצומן הזה שכל התורה שבע"פ היא כתובה לפנינו א"צ לשכור מלמד שילמדנו כל התורה שבע"פ, אלא שילמדנו להבין היטב בתלמוד ברוב מקומות גם בסוגיות העמוקות רוב הפוסקים וכו'.

ולכן לא נהגו עכשיו ללמד להחנינוק כל התנ"ך כצמיהם רק תורה לבדה כי סומכים שילמוד בעצמו כשיגדלו וכו', מכ"מ נריך ללמדו ולחזור עמו פעמים רבות כל פרשיות התורה, שבהן כתובות המצות והמשפטים שהתלמוד מפרשן וכו', ועוד האריך בזה.

איברא לענ"ד הסיבה שלא נהגו הדורות ללמד בתחלה להחנינוקות כל תורה נציאים וכחוצים היא ע"פ אמרם בצרכות כ"ח ע"צ דאמר רבי אליעזר לתלמידיו מנעו בניכם מן ההגיון וכו' ובשביל כך חזכו לחי עוה"ב, ופרש"י לא תרגילם במקרא יותר מדאי משום דמשכא, ע"כ, וזה שייך בעיקר על נ"ך שאין בהם המצות ומשפטי ה' אמת, רק התעוררות הנציאים וקוראי הדורות, ונקראים ע"פ רוב בלי ציורי תורה שבע"פ רק פשוטי המקראות, ואמר ר' כהנא בשבת ס"ג ע"א כד הוינא בר תמני סרי והוי גמירנא לי לכולי ש"ס ולא הוי ידענא דאין מקרא יולא מידי פשוטו. **והיינו** שהיו מהפכים סדרי הלמוד, וכמש"כ מרן הח"ס זי"ע, בדרוש היסודי ומפורסם דרוש פ' בשלח שהפכו רו"ל ללמוד את צניהם כול' גמרא והמקראות על דרך הדרושים (פי' דרשות חז"ל) מבלי להודיעם פשוטי המקראות שאין מקרא יולא מידי פשוטו וזה לכאורה רוע הסדר ח"ו ואין ספק שכן קבלו איש מפי איש וכן ראו אצותיהם ואצות אצותיהם מעולם.

והיינו הכל בשביל הא דצרכות הנ"ל דמנעו בניכם מן ההגיון שלא להרבות יותר מדאי בלמודי תנ"ך, כי זה יותר מאלפים שנה שכל כתות שהרחיקו עצמן מן התורה המסורה לנו, הרחיקו עצמן מקדושת תורה שבע"פ פה ומקורת הלל"מ מסיני ומקורת הדינים והשיטות, ואחוז בפשוטי המקראות, וזהו שהולאים מן הכלל כהלדוקים,

לאפשר ע"י כסף מעשר כמס"כ צעניי בחלק יו"ד שס.
ושמחתי לראות איך הנהגתך הטובה לקרב הקרובים אליך
ושומעי לקחו להצילם לדי תורה ועבודה ה'.

הרני רבך זקנך דוש"ת באהבה, מצפה לרחמי ה'.

סימן רכח

ב"ה, בין יוה"כ לסוכות תשס"ג לפ"ק.

כבוד ידידינו המכובד בנש"ק המפורסם הרב הגאון

המופלג טובא כש"ת מוהר"ר יצחק זעקיל פאלאק

שליט"א ר"מ ומוכה רבים אנטווערפן יצ"ו.

אחדש"ט ויש"ת באהבה,

לפני ר"ה קבלתי מכתבו החשוב ומרוב עבודה נעלם
מאתי וכמדומני ה' זו שאלה בהנהגת מעשר
כספים לת"ח ואצרכי כולל וכה"ג.

אכתוב בקילור דרכי ונפרט צימים אלה. הנה לענין
עלם חיוץ הפרשת מעשר כספים, הלא איכא ג'.

דעות בין הפוסקים, לחלק מהם סוברים דהוא מה"מ ממשי,
והמקור מתוס' מעניית ט' ע"א, וכוה כ' צס' ראשון לציון
לבעל אה"ח הקדוש וצרש"ש ועוד, ודעת הב"מ יו"ד סי'
של"א שאינו אפילו מדרבנן אלא הנהגה טובה, וכן מצואר
בתשובת מהר"ם מרוטנבורג סי' ע"ד, וע"ע צפת"ש סי'
של"א שס, - אצל העיקר כדעת הט"ו וכמשמעות הפוסקים
יו"ד סי' רמ"ט שהוא מדרבנן, ומה שלא נהגו כן כמה
מדינות ודורות דעתם ה' שמעיקרא מתקני התקנה התנו
לדור עני ואין עוזר, והסתפקו בשלישית השקל כמצואר
צירושלמי ופוסקים, ונתפשט מזה שגם הרבה בעלי יכולת
לא אחזו במצוה זאת, אצל ישראל קדושים מחבבים מצוה
זאת, ועיין יו"ד סי' רמ"ט ס"א וס"ב.

ולענין מיעוטי היכולת ואצרכי הכולל, דרכי צעניי
להורות להם כהכנסת הגדולה, ומוצא גם צרכי
יוסף וכן פסק צס' קצשו"ע דיכולים קודם לחשוב מה
שצריכים להוצאות הבית הכי מוכרחים, ומה לא צריכים
ליתן, ומיתר הנשאר יתנו מעשר כהלכה, ואף שצרכי יוסף
השיג ע"ז, והביא מלשונות חז"ל ומדרשים דמדמים למעשר
ראשון ממש ושם צודאי חייב על האוכל הנריך וכו' הנה
ביסודו אין זה דמיון חזק, דשאינו מע"ר מע"ש ומ"ע
דהם טבילים, והם מה"מ ושייכים מעיקרא לשבט לוי או
כהונה, משא"כ מעשר כספים. וידעתי שהראשון לציון
לרבינו הק' ר' חיים בן עטר ז"ע, וכן נמצא כמדומני
בתשובת מהרי"ל החדשות ס"ל דאיכא גם צמער כספים
גדר טבל, הנה הוא ח"י כאשר כ' צמק"א צעניי נח"ה
סי' קל"ב ח"י, ומי שהנהיגו כ"ל להפריש רק מן הימור

והקראים ועוד ועוד, והיינו כנ"ל דזה עיקר צנ"ך, אצל
תורה שצכת דהיינו חמשה חומשים שיש על כל פסוק
ותיבה מסורת קדושת תורה שצב"פ שהם מקיימי חיינו
לאמונת ה' ותוה"ק, זה נשאר קיים, ויש חיוץ להרגיל
לתלמידים הריים צוה בתחלת למודם.

דהיינו שלא רק לדעת איזה פרשה נקראת בשבוע זאת,
אלא ללמוד כמה שנים תורה שצב" על הסדר
והמלמדים מפרשים להם קילור פירושי חז"ל והלכות על כל
מקרא ומקרא מתחלת התורה עד סופה, זה יסוד עלול לתועלת
הדורות, ומרחיק התינוקות מסכנת המינים ואפיקורסים,
ומקרב עצמם כבר אז לתורה שצב"פ באופן הנ"ל.

ובמדומני שאין אחד יכול לפקפק צוה כי דרך זה
הוא תועלת עצומה מצד לימוד ויסודי
התורה ומצד היראה, צפרט הנ"ל שמודיעים להם עוד
כל שבוע מעין הפרשה, ואיני רואה צוה שום נטי' ח"ו
מדרך המקוצל מאצותינו ורבותינו, אשר הוא נר לרגלנו.
והרני רבך זקנך באה"ר דוש"ת בלוג"ה, מצפה לחסדי ה'.

ג.ב. - כמובן ח"ו לפקפק ע"ז על דרך הלימוד שח"י נהג עד
כה בבתי ת"ת, ובפרט יש מקום כי אין כל הילדים מסוגלים
עוד לכל איכות לימוד החשוב הזה.

סימן רכו

ב"ה, יום ג' שלח תש"ע לפ"ק.

כבוד נכדי חביבי הרב הגאון רב השלמות בתורה

ויראה מוה"ר משה שמעון הלוי ואזנר שליט"א רב

מורה ופוסק, ליקווד יצ"ו.

אחדש"ט ויש"ת באה"ר,

יקרתך קבלתי, ואשר שאלת צעניי ס"ת של שותפות שיש
לכ"ע נדדים שיוצאים ידי מצוה ע"פ היסודות
שכתבתי צעניי צח"ה סי' קנ"ט, וח"ח סי' רכ"ב, וכבודך
מספקא ל' אם יוצאים בכסף מעשר היות היא מצוה חיונית,
וע"פ המצואר בפוסקים ה' צדקה וע"פ מש"כ צעניי צח"ג
סי' קמ"ו ללכאורה אין יוצאים, הנה צח"י סי' קס"ה כתבתי
דמנהג העולם להקל צוה, ואין זה סותר מש"כ צח"ג שס
דשניהם אמת, דמי שיכולת צידו לצא לידי מצוה חציצה זו,
א"כ הוא גם מתחייב צה מן הדין ואינו פוטר עצמו בכסף
מעשר, אצל מי שכל ימיו אין צידו לצא לקיום המצוה ולולא
כסף מעשר שלו אין ציכלתו, הוא פטור מן הדין, דפשיטא
דאין חייב לחזור על הפתחים, כמצואר צירושלמי גם לענין
שאר מצות, וגם אינו מחויב להלוות כיון שאין לו, פשיטא